

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

**Scrúdú na hArdteistiméireachta
2021**

Scéim Mharcála

Oideachas Reiligiúnach

Gnáthleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do dhaltáí ar úsáid scéimeanna marcála foilsithe

Níl sé i gceist go mbeidh scéimeanna marcála atá foilsithe ag Coimisiún na Scrúduithe Stáit ina ndoiciméid aonair. Is acmhainn riachtanach iad le haghaidh scrúdaitheoirí a gcuirtear oiliúint orthu maidir le léirmhíniú ceart a fháil ar an scéim agus cur i bhfeidhm ceart na scéime. Is éard atá i gceist leis an oiliúint seo, i measc nithe eile, samplaí marcála obair daltaí agus na marcanna a bhronntar a phlé, chun cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Ina dhiaidh sin déanann na Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na gceartaitheoirí chun cur i bhfeidhm comhsheasmhach agus cruinn na scéime marcála a chinntiú. Déanann an Príomhscrúdaitheoir maoirseacht ar an bpróiseas seo, le cabhair ó Phríomhscrúdaitheoir Comhairleach de ghnáth. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh maidir le cé acu ar cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíos a oibre iarrthóra nó nár cuireadh.

Is dréachtdhoiciméid iad scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear an scéim i gcrích go dtí go gcuireann ceartaitheoirí i bhfeidhm í ar obair iarrthóirí agus go mbailítear an t-aiseolas ó na ceartaitheoirí go léir agus go ndéantar é a mheas i bhfianaise réimse iomlán fhreagraí na n-iarrthóirí, leibhéal iomlán deacrachta an scrúdaithe agus an gá le comhsheasmhacht a chaomhnú ó thaobh caighdeán de ó bhliain go bliain. Tá an scéim dheiridh ar fáil sa doiciméad foilsithe sin, de réir mar a cuireadh i bhfeidhm í ar obair na n-iarrthóirí go léir.

I gcás scéimeanna marcála a chuimsíonn réitigh shamplacha nó freagraí samplacha, is fiú a thabhairt faoi deara nach bhfuil sé i gceist go mbeidh siad uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go mbeadh malairtí leagain agus leaganacha difriúla inghlactha. Ní mór do cheartaitheoirí gach freagra a mheas de réir a bhfiúntais, agus moltar dóibh dul i gcomhairle lena gCeartaitheoirí Comhairleacha i gcás amhrais.

Scéimeanna Marcála sa Todhchaí

Ba chóir aon tuairimí faoi scéimeanna marcála sa todhchaí bunaithe ar scéimeanna ón am atá thart a sheachaint. Cé go bhfuil na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, d'fhéadfadh sé go mbeadh athrú ar na sonraí a bhaineann le marcáil cineál faoi leith ceiste i bhfianaise fheidhm na ceiste sin sa scrúdú trí chéile in aon bhliain ar leith. Tá an fhreagracht ar an bPríomhcheartaitheoir in aon bhliain ar leith cinneadh a dhéanamh ar conas is fearr a chinntiú go mbeidh measúnú cóir agus cruinn ar obair iarrthóirí agus chun a chinntiú go mbeidh comhsheasmhacht ann maidir le caighdeán an mheasúnaithe ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh sé go mbeadh athrú ar ghnéithe den struchtúr, mionsonraí agus cur i bhfeidhm na scéime marcála maidir le scrúdú faoi leith ó bhliain amháin go bliain eile gan fógra.

Réamhrá Ginearálta

Tá an measúnú ar Oideachas Reiligiúnach san Ardteistiméireacht Ardleibhéil bunaithe ar aidhmeanna, ar chuspóirí agus ar thorthaí gach roinne de shiollabas an Oideachais Reiligiúnaigh don Ardteistiméireacht a d'fhoilsigh an Roinn Oideachais in 2003.

In go leor cásanna ní thugtar ach príomhfhrásaí ina bhfuil an t-eolas agus na smaointe a chaithfidh a bheith i bhfreagra an iarrthóra chun na marcanna sannta a thuilleamh. Nuair a ghrádaítear marc i scéim mharcála an scrúdaithe, bronnar an marc do fhreagra an iarrthóra laistigh de raon ó shármhaith go han-mhaith, maith, réasúnta, lag, an-lag agus gan grád ar bith.

Níl na tuairiscí, na sainmhínithe ná na pointí a thugtar sa scéim uileghabhálach agus is féidir glacadh le freagraí malartacha bailí eile. Más rud é go bhfuil tú neamhchinnte faoi bhailíocht freagra mhalartaigh, téigh i gcomhairle le do scrúdaitheoir comhairleach. Caithfear focail, nathanna cainte nó frásaí a úsáid i gceart i gcomhthéacs agus níor cheart iad a bhréagnú, agus más léir go n-úsáidtear go mícheart iad nó go mbréagnaítear iad, ní féidir na marcanna a thabhairt.

AONAD A hAON

Ní mór d'iarrthóirí codanna a) agus b) as ceann amháin de na trí cheist seo a leanas a fhreagairt.

ROINN A CUARDACH BRÍ AGUS LUACHANNA

CEIST 1. Cuardach na Brí Freagair a) agus b).

A 1 a)

● Sprioc agus cuspóir na beatha ● Brí na maithe agus an oilc

Déan cur síos ar dhá shampla den chaoi a bhfeictear daoine a chuireann ceisteanna faoi *cheachtar* de na saincheisteanna thuas sa lá atá inniu ann i gcúrsaí ealaíne, litríochta, ceoil nó cultúir óige. 20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas don cuardach ciall agus luachanna i gcomhthéacs comhaimseartha a fheiceáil i bhfreagra an-mhaith le cuntas cruinn a thabhairt do dhá shampla den dóigh ar féidir daoine ag ceistiú faoi fhadhb atá liostaithe sa cheist a fheiceáil inniu san ealaín, litríocht, ceol nó cultúr na hóige e.g.

- Ealaíon e.g. taispeánann Guernica Picasso — uafás agus fulaingt cogaidh etc.
- Litríocht e.g. úrscéal Cormac Mc Carthy 'The Road' a chuireann síos ar an streachailt in éadan an oilc; déanann filíocht 'The Great Hunger O God if I had been wiser' ag Patrick Kavanagh machnamh ar sprioc agus aidhm na beatha etc.
- Ceol e.g. Black Eyed Peas — 'Where Is The love...what's wrong with the world mama?'; cuireann ceol an chumadóir Eastónach Arvo Part agus an chumadóir Gaelach Gerard Victory ceisteanna faoi maith agus old etc.
- Cultúr na hóige e.g. cuireann an scannán 'In Pursuit of happiness' ceisteanna faoi sprioc agus aidhm na beatha etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

A 1 b)

D'úsáid daoine i ngach ré ealaín agus déantúsáin chun smaointe a léiriú faoi bhrí na beatha. Tabhair breac-chuntas ar conas is féidir cuardach an duine ar bhrí na beatha a fheiceáil in dhá shaothar ealaíne nó déantúsáin as cultúr ársa a ndearna tú staidéar air. 20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh smaointeoireacht siombalach a thaispeáint ag freagra iontach le eolas cruinn a chur ar fáil ar an dóigh ar féidir daoine a fheiceáil ag cuardach brí na beatha i dhá obair ealaíne nó déantáin bainte le cultúr i bhfad siar e.g.

- Sí an Bhrú — is féidir gur moltar patrún thriaraigh ar na clocha creideamh i dtimthriall na beatha, bháis agus athbhreithe; is féidir go gcuirfidh ailíniú an dumha leis an ghrian dóchas in iúil nach mbeadh an ghrian agus rithim nádúrtha na beatha a bhí ag brath uirthi a ruaigeadh ag an dorchadas agus bás na gréine, etc.

- Is féidir le deilbhíní Véineas, aimsithe i suíomhanna adhlacthaí trasna na hEorpa, dóchas in athbheochan agus saol eile ag am báis duine a léiriú; mistéir na beatha agus an bháis etc.
- Etc.

Tabhair faoi deara: Má léiríonn iarrthóir eolas cruinn ar shaothar ealaíne/déantán nach bhfuil bainte le ré arsa ach baineann sé roinnt critéir amach atá ábhartha leis an cheist - Téigh i gcomhairle le do Scrúdaitheoir Comhairle.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

Ceist 2. Traidisiún an Chuardaigh

Freagair a) agus b).

A 2 a)

Mínigh dhá chúis a mbeadh duine ar nós cuma leis/léi faoi chuardach bhrí na beatha i sochaí an lae inniu.

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint don chuardach do bhrí i bhfreagair iontach le achoimre ar dhá fáth chruinn ar féidir le duine a bheith fuarchúiseach i gcuardach brí na beatha sa sochaí inniu e.g.

- Dearcadh ábharaíoch - gafa i dtimthriall bailiú rachmais etc.
- Thig le bheith gnóthach é a dhéanamh deacair am a aimsiú ar son machnamh domhain a dhéanamh nó an deis chun léargas a fháil ar sprioc agus aidhm na beatha etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

A 2 b)

◆ AN CHRÍOSTAÍOCHT ◆ AN tIOSLAMACHAS ◆ AN GIÚDACHAS

Scrúdaigh an chaoi a bhíonn tionchar ag an tuiscint ar leith ar Dhia ar chleachtas reiligiúnach na mball, in dhá cheann de na reiligiúin seo thuas.

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas do thuiscint Dé i bhfreagair iontach le breathnú cóngarach leis an tuiscint ar an dóigh a mholann Dhia i dhá reiligiún atá liostaithe sa cheist cleachtadh reiligiúnach dá mbaill e.g.

- Críostaíocht — tuiscint Dia pearsanta, atá ceanúil, maiteach agus a chríochnaigh mar Íosa ó Nazarat a mholann ar Chríostaithe chun Eocairist a cheiliúradh etc.
- Ioslam — tuiscint Allah mar thrócaireach a mholann ar chuallacht Ioslam chun déirc a thabhairt mar atá ráite sa Chórán etc.
- Giúdachas — tuiscint Dé mar uilechumhachtach, truachroíoch agus gaol áirithe aige le muintir an Iosrael a mholann tionchar ar na Giúdaigh a shaol a chaitheamh de réir dlíthe an Chúnaint etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

Ceist 3. An Fhealsúnacht

Freagair a) agus b).

A 3 a)

● DÉACHT NÁDÚR AN DUINE ● TÁBHACHT IDÉANNA ● NÁDÚR NA RÉALTACHTA

Tabhair breac-chuntas ar smaointeoireacht Phlatóin maidir le dhá cheann de na smaointe thuas.

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar smaointeamh fealsúnach na Sean-Ghréige a thaispeáint i bhfreagair iontach le eolas chruinn a thaispeáint ar smaointe Plato ar dhá smaointeamh atá liostaithe sa cheist e.g.

- Déacht Nádur Daonna — Tuigfear an corp agus an t-anam mar dhá rud ar leith agus go maireann an t-anam i ndiaidh báis, ba chóir go bhfuil príomhchúram duine maitheas an anama etc.
- Tábhacht Smaointe — Coinníonn Teoiric Smaointeoireachta Platón go bhfuil an t-uilíocht, an fhoirm /smaointeamh an rud atá fíor; is iad áilleacht, fírinne etc. uilíochtaí atá oibiachtúil seachas suibiachtúil, síoraí seachas teoranta etc.
- Cinéal fírinne — léirigh Allegory of the Cave ag Platón an difríocht idir fírinne agus cosúlacht ina mbíonn daoine ag cuir fócas ar shaol na gcéadfaí infheicthe seachas saol an eolais taobh thiar do na céadfaí etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

A 3 b)

Déan cur síos ar shampla den chaoi a ndearna Arastatal forbairt bhreise ar cheann amháin de smaointe Phlatóin.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar smaointeamh fealsúnach na Sean-Ghréige a thaispeáint i bhfreagair iontach le achoimre cruinn ar an dóigh ar fhorbair Aristotle smaointeamh amháin Platón e.g.

- D'éasaontaigh Aristotle le maígh Plato gurb iad na huilíoch, na foirmeacha/smaointí atá ann; dar le Aristotle ní féidir le foirm bheith ann gan ábhar, is é an substaint aonarach an fíor-rud atá ann; d'aithin sé go dtosaíonn eolas leis na céadfaí, ach chun rudaí fíora agus luachmhara a aimsiú caithfidh duine breathnú a dhéanamh níos faide na an láithreach agus aidhm agus cumas gach rud a fheiceáil etc.
- Etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

AONAD A DÓ

Ní mór duit *dhá* cheann ar bith de chodanna: *a)*, *b)*, *c)* as ceann **amháin** de na trí roinn seo a leanas a fhreagairt.

ROINN B AN CHRÍOSTAÍOCHT: BUNÚS AGUS CUR IN IÚL COMHAIMSEARHA

Freagair dhá cheann ar bith de na codanna seo a leanas, *a)*, *b)*, *c)*.

B a)

Déan cur síos ar dhá shampla den chaoi ar mhúin Íosa dá lucht leanúna faoi

thréithe 'Ríocht Dé' trína fhocail nó trína ghníomhartha.

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar theagasc Dé ar ríocht Dé i bhfreagair iontach le achoimre chruinn a thabhairt ar dhá sampla a theagasc Íosa faoi ríocht Dé fríd a fhocail nó a ghníomhartha e.g.

- Gníomh e.g. taispeánann gníomh Íosa agus béile a roinnt aige le peacaigh agus díbeartaigh an dóigh cuimsitheach ina raibh ríocht Dé ar son gach duine, maiteach, ceanúil, cóir etc.
- Focal e.g. cuireann Íosa béim ar roinnt seachas saibhreas ina bparabal faoi an Mac Drabhlásach etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

B b)

Mínigh dhá shlí ina raibh seanmóireacht Íosa faoi Ríocht Dé difriúil leis an gcaoi ar thuig na Giúdaigh í le linn aimsir Íosa.

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar theagasc Dé ar ríocht Dé i bhfreagair iontach le achoimre chruinn a thabhairt ar dhá dóigh ina raibh seanmóireacht Íosa faoi ríocht Dé difriúil na an dóigh ar thuig na Giúdaigh ina am e.g.

- Theagasc Íosa go dtosaíonn Ríocht Dé ag leibhéal caidrimh idir daoine, ach cheap na Giúdaigh gur Ríocht Polaitiúil é etc.
- Theagasc Íosa gur thosaigh Ríocht Dé lena ghníomhartha mar shampla. ag ithe leis na daoine is boichte, ach bhí na Giúdaigh ag fanacht ar theacht an Meiseas etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

B c)

Scrúdaigh an chaoi a ndéanann sainchreideamh Críostaí amháin sa lá atá inniu ann iarracht leanúint ar aghaidh le misean Íosa trí mheán a gcuid oibre.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint ar thábhacht Íosa do Críostaithe sa lá atá inniu i bhfreagair iontach le breathnóireacht go mion ar dóigh amháin nó níos mó go ndéanann creideamh Críostaíochta iarracht misean Dé a dhéanamh fríd a chuid oibre e.g.

- Tá 'city missions' don Eaglais Meitidisteach ag leanstan le misean Íosa ag cur chun cinn cuimsiú mar mhalartach do theacht chun chinn na scothaicmí etc.
- Oibríonn creidimh fríd Trócaire agus Christian Aid i dtíortha i mbéal forbartha chun leanstan le misean Íosa d'earraí a roinnt mar an mhalartach leis an shaibhreas etc.
- Etc.

Tabhair faoi deara: Nuair a dhéanann iarrthóir breathnú go mion ar an dóigh a dhéantar obair ag grúpa nach bhfuil bainte le creideamh Críostaíochta — Gabh i dteagmháil le do Scrúdaitheoir Comhairle.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

ROINN C REILIGIÚIN DHOMHANDA

Freagair dhá cheann ar bith de na codanna seo a leanas, a), b), c).

C a)

Déan cur síos ar cad atá i gceist le gach ceann de na gnéithe seo de reiligiún príomhúil:

● Mana ● Seaman (shaman) ● Geis ● Tótam

10Mx4

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar reiligiún príomhúil i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar cad atá i gceist i ngach coincheap atá bainte le reiligiún príomhúil liostaithe sa cheist e.g.

- Mana - cumhacht atá neadaithe i nduine; tagann sé ó ghaol leis na déithe agus sinsir; fórsa neamhphearsanta atá mar léiriú an saol eile etc.
- Seaman (shaman) - seanóir treibhe nó duine cráifeach de ghnáth a dhéanann idirghabháil idir an domhan daonna agus an domhan eile, rud a fuair sé óna shinshir/sinsir. etc.
- Geis - tagairt do dhuine, rud nó áit ar bith atá difriúil; bainte ó úsáid laethúil agus coisric fá choinne úsáid i deasghnáth agus adhradh etc.
- Tótam - tagairt do rud nádúrtha a léiríonn an eisint spioradálta do dhuine nó grúpaí a cheanglaíonn iad lena sinsearach spioradálta etc.

Códaigh MCx4 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

C b)

Scrúdaigh an gnáthdháileadh domhanda na mball inniu i ngach ceann de na reiligiúin seo:

◆ An Búdachas ◆ An Chríostaíocht ◆ An Hiondúchas ◆ An tIoslamachas
◆ An Giúdachas

8Mx5

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar dáileadh mór reiligiún domhanda i bhfreagair iontach le breathnóireacht go mion ar an dáileadh domhanda do bhaill na reiligiún atá liostaithe sa cheist e.g.

- An Búdachas — reiligiún mórchuid an daonra in oirdheisceart na hÁise, na Cambóide, Laos, na Téalainne agus Vítneam; scaipthe laistigh d'iarthar na hEorpa agus Meiriceá Thuaidh le blianta beaga anuas etc.
- An Chríostaíocht — an reiligiún is mó ar dhomhan le breis agus dhá bhilliún deisceabail thar gach ilchríoch; is áiteanna Críostaí go príomha iad Oirthear agus Iarthar na hEorpa, Meiriceá Thuaidh etc.
- An Hiondúchas — an tríú reiligiún is mó ar dhomhan, le deisceabail ar fud an domhan agus bainte le mórchuid daonra na hIndia, Neipeal etc.
- An tIoslamachas — Tá beagnach dhá mhilliún tacadóir ag an Ioslam; tá na huimhreacha is mó ag tíortha sa mheánoirthear do dheisceabail Ioslam etc.
- An Giúdachas — Tá beagnach 14 milliún baill ag an Ghiúdachas ar fud an domhan, le beagnach 6 milliún sa SAM agus 4.7 milliún san Iosrael etc.

Códaigh MCx5 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

C c)

Roghnaigh reiligiún amháin as Liosta A agus reiligiún amháin as Liosta B thíos:

Liosta A: ♦ An Chríostaíocht ♦ An Giúdachas

Liosta B: ♦ An Búdachas ♦ An Hiondúchas ♦ An tIoslamachas

Déan comparáid idir an tuiscint ar shlánú/ar fhuascailt atá le fáil i dteagasc an dá reiligiúin atá roghnaithe agat thuas.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas do mór reiligiúin an domhan i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar cosúlacht agus/nó difríocht i dtuiscint slánú/saoradh a aimsítear i dteagasc dhá reiligiúin atá liostaithe sa cheist e.g.

Liosta A: An Chríostaíocht — cuireann saol, bás agus athbheochan Íosa do dhuine ar bith a chreideann seans ar fáil caidreamh speisialta a dhéanamh le Dia; creideann Críostaí go ndéanfaidh Dia breithiúnais ar dhaoine ag deireadh a n-am etc.
An Giúdachas — creideamh go dtreoraíonn Dia stair agus go ngeallann sé slánú sa todhchaí; feictear an Eacsadas ón Éigipt mar an eachtra mhór slánuithe/saortha; creideamh ar bheatha tar éis an bháis; beidh breithiúnas Dé ar dhuine bunaithe ar an dóigh ar chaith siad a saol etc.

Liosta B: An Búdachas — tá slánú/saoradh le feiceáil i mbaint amach Nirbheána mar shampla. staid sonais agus síochána; comhlíonadh na Ceithre Fírinní Uasal agus tá tuiscint ann go bhfuil leanstan an treo faoi ocht ag cruthú dúlra an saol amach anseo ar an timthriall athbheochana; Creideann Búdaithe Mahayana i bparthas neamhaí áit ina gcónaíonn duine i solas Buddha etc.

An Hiondúchas — feictear sprioc na beatha mar slánú/saoradh ón saolta agus an sealadach chun Moksha a bhaint amach mar shampla. comhaontú anama le Brahman, áit ar féidir le anam saortha a bheith curtha go suaimhneach; déanann Hiondúigh iarracht maireachtáil sa dóigh is gur féidir leo a bheith níos cóngaraí le Moksha gach uair a bhfuil siad athshaolaithe etc.

An tIoslamachas — Feictear slánú/saoradh mar umhlaíocht, aighneacht chuig toiliú Allah; creideamh i Lá na hAthbheochana nuair a dhéantar breithiúnas ar

dhaoine bunaithe ar a ngníomhartha agus tabharfaidh Allah pionós don dána agus duais don suáilceach etc.

Tabhair faoi deara: Lig tagairt intuigthe chuig cosúlacht agus/nó difríocht i dtuiscint slánú/saoradh a aimsítear i dhá reiligiún atá liostaithe sa cheist.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

ROINN D CINNEADH MORÁLTA A DHÉANAMH

Freagair dhá cheann ar bith de na codanna seo a leanas, a), b), c).

D a)

Déan cur síos ar shaincheist mhorálta a bhí mar ábhar mór imní do dhaoine a bhí ag maireachtáil i ngach ceann de na sibhialtachaí ársa seo thíos:

- Na hEabhraigh ● Na Rómhánaigh

20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint ar moráltacht i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar fhadhb moráltacht ina raibh imní ag daoine faoi i sibhialtachaí na nEabhrach agus na Rómhánach i bhfad ó shin e.g.

- Bhí na Rómhánaigh imníoch faoin moráltacht cogaidh; Chuir Cicero fáthanna moráltachta i láthair do chogadh i gcúinsí áirithe mar shampla gur féidir linn a bheith beo slán in am síochána etc.
- Bhí na hEabhrais imníoch faoin chearta saoirse ó sclábhaíocht, atá le feiceáil sa taithí don Eacsadas etc.
- Etc.

Tabhair faoi deara: Lig don fhadhb cheanna a bheith in úsáid fá choinne gach sean-sibhialtachta.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

D b)

Déan cur síos ar an ról a bhféadann an tsaoirse mhorálta a imirt chun cuidiú le fás an duine i dtreo na haibíochta morálta.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint do fhorbairt mhorálta phearsanta a thaispeáint i bhfreagair iontach le conclúidí cruinn a thabhairt faoin ról ar féidir roghnú idir iompar ceart agus éigeart a imirt i bhforbairt duine i dtreo aibíochta morálta e.g.

- Ligeann saoirse moráltacht don aonarach teacht chuig a dtuiscint pearsanta féin ar cad atá ceart agus éigeart leis an chead chun gníomhú an dóigh a cheapann siad a bhfuil ceart etc.
- Tugann saoirse moráltacht cead agus dualgas do dhuine a gcoinsias a úsáid agus cód morálta pearsanta a fhorbairt; ag bogadh ar shiúl ó spreagadh leas féin go cinntí a dhéanamh bunaithe ar luachanna agus prionsabail (altrúchas) etc.

- Etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

D c)

Mínigh an chaoi a bhfuil athrú tagtha sa smaointeoireacht ó Ré na hEagnaíochta anuas maidir leis an moráltacht a bhaineann le ceann amháin de na saincheisteanna seo:

● Pionós an Bháis ● Dúshaothrú Leanaí ● Sclábhaíocht

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint ar mhoráltacht mar fheiniméan i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar an fáth ar athraigh tuiscint ar chearta agus éigeart, ar aon cheann do na fadhbanna atá liostaithe sa cheist, ón Eagnaíocht e.g.

- Pionós an bháis - smaointí ar fhianaise a úsáid, modh eolaíochta etc.; thaispeáin taighde eolaíocht shóisialta nach mbíonn éifeacht díspreagadh ag pionós an bháis an t-am ar fad; d'athraigh sé machnamh daoine faoi phionós an bháis agus chuir sé buntáistí athshlánú agus leasú níos fearr chun cinn etc.
- Dúshaothrú Páistí - tá tuiscint nua tagtha ar chearta páistí agus oibrí le smaointí na hEagnaíochta faoi chearta daonna; cuirtear teorainn ar na cineálacha oibre ar féidir le páistí a dhéanamh; inniu, tá páistí faoi chosaint reachtaíocht na Náisiúin Aontaithe etc.
- Sclábhaíocht - lean smaointe ar chomhionannas chuig tuiscint nua gur chóir meas a bheith ar saoirse gach duine; thuigfear go raibh an sclábhaíocht éigeart go moráltacht; déantar daoine a chosaint sa lá atá inniu ann in éadan na sclábhaíochta ag an Chairt um Chearta an Duine NA.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

AONAD A TRÍ

Caithfidh iarrthóirí freagair a thabhairt *ar* pháirt *a)* nó páirt *b)* ó **rannóg amháin** don cheithre rannóg a leanas.

ROINN E REILIGIÚN AGUS INSCNE

Freagair *a)* nó *b)* i. agus ii.

E a)

Measann reiligiúin dhomhanda fir agus mná a bheith ar comhchéim.

Scrúdaigh an fhianaise maidir leis an ráiteas seo sna téacsanna diaga a bhaineann le dhá cheann de na reiligiúin seo: ♦ An Búdachas ♦ An Chríostaíocht ♦ An Hiondúchas

♦ An tIoslamachas ♦ An Giúdachas

40Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar ról fhir agus mná i dtraidisiún reiligiúnach i bhfreagair iontach le breathnú go mion go dtí an pointe go ndéantar fir agus mná a bhreathnú mar chomhionann i dtéacsanna naofa bainte le dhá reiligiún atá liostaithe sa cheist e.g.

- An Búdachas — tagraíonn téacsanna naofa leis an gá chun difríocht nó roinnt a chosc; thosaigh mná mar Buddha e.g. Queen Srimaladevi agus Siddhas e.g. Yeshe Tsogyl, leanfar a scríbhneoireachta ag fir agus mná etc.
- An Chríostaíocht — tagraíonn Soiscéal leis an ionchuimsitheacht do theagasc Íosa i dtaca le áit fir agus mná i gCríostaíocht e.g. bhí Mary Magdalene mar dheisceabal d'Íosa agus finnéacht don athbheochan etc.
- An Hiondúchas — Sa Rig Veda bheadh ag súil go mbeadh fir agus mná rannpháirteach i ndeasghnátha chun na deasghnátha sin a dhéanamh éifeachtúil; i nDlíthe Manu cuirtear béim ar umhlaíocht mná le fir etc.
- An tIoslamachas — tá na dualgais céanna de dhíth ag an Chórán ó fhir agus mná, caithfidh an bheirt acu na 'Five Pillars' a leanstan; tá an luach céanna ar obair mná ná mar atá ag obair fhir etc.
- An Giúdachas — i scrioptúir Eabhraise moltar mná fá choinne a ról i stair na slánuithe e.g. Ruth fá choinne a deabhóid suaimhneach agus dílis, Esther aitheanta fá choinne a misneach a shábháil a daoine ó dhíothú, Hannah aitheanta fá choinne a creideamh i nDia etc.

Tabhair faoi deara: Breathnaíonn iarrthóir go mion go dtí go bhfuil an caitheamh cothroma d'fhir agus do mná infheicthe i reiligiún domhanda liostaithe sa cheist gan tagairt shoiléir a dhéanamh le téacs naofa — Déan teagmháil le do Scrúdaitheoir Comhairle.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

nó

E b) i.

Is féidir an méid a chuir mná le traidisiún reiligiúnacha a fheiceáil i scéalta beatha —

- Bunaitheoirí & Leasaitheoirí na nOrd Rialta
- Scríbhneoirí Reiligiúnacha
- Leasaitheoirí Sóisialta
- Smaointeoirí Spioradálta

Roghnaigh bean amháin as ceann ar bith de na catagóirí thuas agus déan cur síos ar scéal a beatha ag baint úsáid as gach ceann de na ceannteidil seo a leanas:

i. An creideamh/tiomantas a bhí aici.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar chúnamh áirithe ag bean leis an fhorbairt do thraidisiún reiligiúnach ag freagair iontach le achoimre chruinn a thabhairt ar an dóigh ar féidir creideamh/ tiomantas a fheiceáil i saol mná ó aon chatagóir atá liostaithe sa cheist e.g.

- Bunaitheoirí & Leasaitheoirí na nOrd Rialta e.g. St. Teresa of Avila (1515-1582) bunaithe ar ord eile Cairmilíteach, a bhunaigh ceithre theach déag agus dhá theach Cairmilíteach d'fhir; tá sí freagrach fá choinne trí bhailiúcháin leabhair atá mar chuid do na machnamh spioradálta is fearr don Eaglais; déantar naomh di i 1622 etc.
- Scríbhneoirí Reiligiúnacha e.g. Threoraigh Joyce Rupp tearmainn ar fud Meiriceá Thuaidh, an Astráil, an Eoraip agus an Nua-Shéalainn; tá roinnt leabhair scríofa aici ar réimsí spioradáltacht e.g. 'May I Have This Dance' a mhúineann go bhfuil Dia mar neach flaithiúil a bhíonn ag tabhairt comhartha do dhaoine i dtreo uaireanta tuisceana etc.
- Leasaitheoirí Sóisialta e.g. Bhí Dorothy Day páirteach i mbunú an Gluaiseacht Oibrí Caitliceach; scríbhneoireacht sa nuachtán Oibrí Caitliceach, ar dífhostaíocht agus fadhbanna dúshaothrú, chuir sí gníomhaíocht sóisialta radacach chun cinn ar phrionsabail Críostaíochta etc.
- Smaointeoirí Spioradálta e.g. I mbriseadh leis an nós d'údarás fireannach thar mainistir mná ag Hildegard de Bingen, bhunaigh Hildegard clochar neamhspléach; scríobh sé roinnt leabhair fosta agus is é 'The Book of Divine Works' a cuid oibre is cáiliúla etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

E b) ii.

Is féidir an méid a chuir mná le traidisiún reiligiúnacha a fheiceáil i scéalta beatha —

- Bunaitheoirí & Leasaitheoirí na nOrd Rialta
- Scríbhneoirí Reiligiúnacha
- Leasaitheoirí Sóisialta
- Smaointeoirí Spioradálta

Roghnaigh bean amháin as ceann ar bith de na catagóirí thuas agus déan cur síos ar scéal a beatha ag baint úsáid as gach ceann de na ceannteidil seo a leanas:

ii. Ceisteanna a d'éascair as a saol agus a cuid oibre.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar chúnamh áirithe ag bean leis an fhorbairt do thraidisiún reiligiúnach ag freagair iontach le achoimre chruinn a thabhairt ar ceann amháin nó níos mó do na ceisteanna a chuirtear ag saol agus obair mná ó aon chatagóir atá liostaithe sa cheist e.g.

- Bunaitheoirí & Leasaitheoirí na nOrd Rialta e.g. Thug saol agus obair Nano Nagle inspioráid do dhaoine freastail leis an bhocht; ag ceistiú an dóigh chun tiomantas a thaispeáint chuig creideamh reiligiúnach etc.

- Scríbhneoirí Reiligiúnacha e.g. Ceistíonn scríbhneoireachtaí Joyce Rupp an dóigh ar féidir le daoine a bheith oscailte le Dia agus spioradáltacht domhain a fhorbairt i ndomhan gnóthach etc.
- Leasaitheoirí Sóisialta e.g. Chaith Dorothy Day a saol i ndlúthpháirtíocht leis an bhocht; bhí Dia i gcónaí i lár a saol agus a hobair; d'fhéadfadh dúshlán teacht lena creideamh fá choinne an tsochaí inniu ar an dóigh chun saol reiligiúnach tiomanta go láidir a chaitheamh i lár castachtaí ár ndomhan etc.
- Smaointeoirí Spioradálta e.g. Chonaic Hildegard de Bingen idirascadh gach uile rud; ceistíonn sí ar chaill muid ár mbealach le taithí mistiúil an traidisiún Críostaí in aois réasúnach, eolaíochta? Níor choinnigh sé a híomhánna do Dhia le híomhánna fireannach, rud atá ábhartha fá choinne diagairí inniu ag iarraidh labhairt ar Dia i dteanga ionchumsitheach etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

ROINN H AN BÍOBLA: LITRÍOCHT AGUS TÉACS DIAGA

Freagair a) nó b) i. agus ii.

H a)

Déan cur síos ar dhá shampla den chaoi a ndearnadh traidisiúin ó bhéal a chaomhnú sna Scrioptúir Eabhraise.

40Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar an dóigh ar tháinig an Bíobla le bheith scríofa i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar dhá shampla don dóigh a ndéantar stair labhartha/neamhscríofa Eabhrais a chosaint i scrioptúir Eabhrais e.g.

- Deuteronomy 4:9 – tá caint faoi scéalta Dé agus a dhaoine roghnaithe le hinis sa dóigh 's nach ndéantar dearmad dóibh le cuntas a thabhairt do pháistí etc.
- Eacsadas 13:14 - deir sé sa todhchaí nuair a chuireann do pháiste ceist gur gcaithfidh tú freagair a thabhairt, ar an dóigh gur ghlac Moses, fríd misneach an Tiarna, na Giúdaigh amach as an sclábhaíochta san Éigipt etc.
- Déantar traidisiún béil a chosaint i bhfoirm amhráin sa Song of Deborah (Breithiúna 5) agus an Song of Moses etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

Nó

H b) i.

● An Phrólóg (Eoin 1:1-18)

● An tSeanmóir ar an Talamh Réidh (Lúcás 6:20-49)

● An Claochlú (Marcas 9:2-13)

Scrúdaigh ceann amháin de théacsanna an Tiomna Nua thuas trí gach ceann de na ceisteanna seo: i. Cén bunchúlra/bunchomhthéacs a bhí ag an téacs?

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar théacs bíobalta i bhfreagair iontach le breathnú go mion ar an chúlra/comhthéacs bunaidh ar téacs amháin don Tiomna Nua liostaithe sa cheist e.g.

- An Phrólóg — Tá téama bunúsacha amháin ann i.e. Íosa mar dhuine, an focal ionchollaithe; is machnamh diagachta domhain é ar Íosa a dhíríonn aird ar a mhisean etc.
- An tSeanmóir ar an Talamh Réidh — Cuirtear an searmanas ag tús ministreachta Íosa; tugtar ar an machaire é thíos faoin sliabh ar chaith Íosa oíche ag guí roimh roghnú an dá aspal déag etc.
- An Claochlú — Tagann dearbhú Peter d'Íosa mar Mheisias roimh scéal Claochlú an Tiarna; tugann sé deimhniú neamhaí ar fhéiniúlacht Íosa agus a theagasc faoina fhulaingt agus athbheochan; iarrann sé ar na deisceabail (agus léitheoirí) aird a thabhairt ar a fhocail etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

H b) ii.

● An Phrólóg (Eoin 1:1-18)

● An tSeanmóir ar an Talamh Réidh (Lúcás 6:20-49)

● An Claochlú (Marcas 9:2-13)

Scrúdaigh ceann amháin de théacsanna an Tiomna Nua thuas trí gach ceann de na

ceisteanna seo: ii. Cad deir an téacs faoin gcaidreamh idir Dia agus daoine?

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar théacs bíobalta i bhfreagair iontach le breathnú go mion ar an chaidreamh idir Dia agus daoine léirithe i cheann do na téacsanna do Tiomna Nua liostaithe sa cheist e.g.

- An Phrólóg — Nochtann an Phrólóg an dóigh ina bhfuil Íosa mar ghníomhaire Dé i gcruthú; foinse solais agus saol fá choinne an cine daonna; nochtann Íosa, an t-aonmhac, rúndiamhair saol inspioráideach mar gheall go leanann sé le caidreamh an tathair etc.
- An tSeanmóir ar an Talamh Réidh — curtha go díreach leis na ndaltaí, tugtha in éisteach na sluaite a ghlac a dtinn chuig Íosa le cneasú a fháil taispeánann sé go bhfuil Críost ar thaobh na bochta, na tinne, agus iad siúd atá faoi leatrom ar aon dóigh; deimhníonn Íosa leis na daoine faoina sólás sa todhchaí; druideann an searmanas le glaoigh chun focal Dé a chur i bhfeidhm etc.
- An Claochlú — Cinntíonn an Claochlú go bhfuil Íosa ina Mheisias fírinneach nuair a thagann Moses agus Elijah leis; taispeánann sé féiniúlachta neamhaí Íosa mar an Críost fírinneach; iarrann sé ar na deisceabail (agus léitheoirí) le bheith tuisceanach faoina fhulaingt, bás agus athbheochan etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

ROINN I REILIGIÚN: EISPÉIREAS NA hÉIREANN

Freagair a) nó b) i. agus ii.

I a)

Déan cur síos ar dhá shampla den tslí ar chuir Naomh Pádraig cleachtais Réamh-Chríostaíochta in oiriúint le linn a mhisin in Éirinn.

40Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint ar teagasc sa Críostaíocht in Éirinn i bhfreagair chruinn le achoimre chruinn ar dhá shampla don dóigh ina raibh an teachtaireacht Críostaíochta a theagasc ag Naomh Pádraig le linn a mhisean e.g.

- Ionaid adhartha ceilteacha -tháinig go raibh baint ag ionaid naofa roimh Críostaíochta ar nós fuaráin, toibreacha agus aibhneacha etc. le huiscí baisteadh Críostaíochta etc.
- Féilte Ceilteacha - oiriúnaithe chun réitigh leis an fhéilire Críostaíochta mar shampla. oilithreacht Cruach Phádraig ar 'Reek Sunday' in áit an fhéile Ceilteach Lughnasa etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

nó

I b) i.

Déan cur síos ar dhá ghné de chuid na hEaglaise Críostaí a forbraíodh san Eoraip in aimsir Naomh Pádraig. 20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar ghnéithe bainte le reiligiún san Eoraip ag am Pádraig i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar dhá dóigh ina raibh an Críostaíocht eagraithe san Eoraip ag am Naomh Pádraig e.g.

- Thug an tImpire Constantine i 311 AD an ceart do Chríostaithe Eaglaisí agus adhradh a thógáil. Bhí eaglais na Críostaí bunaithe ar bhaisleaca ina raibh foirgnimh cathartha in úsáid mar chúirteanna dlíthe fá choinne cruinnithe phoiblí etc.
- Thosaigh an eaglais Críostaí struchtúr a thabhairt do féin le comhairlí a dhéanamh fríd an Eoraip Aries i 314AD agus 353AD; pléadh díospóidí maidir le hábhair theagasc agus creidimh ag cruinnithe comhairle den sórt sin etc.
- Faoi dheireadh an 4ú hAois bhí easpaig, sagairt agus deachtóirí etc. i gceannas ar an Eaglais sa Bhreatain etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

I b) ii.

Próifíligh dhá shlí inar chuir an Eaglais Chríostaí in Éirinn le forbairt na Críostaíochta san Eoraip le linn na gcéadta bliain díreach i ndiaidh aimsir Naomh Pádraig. 20Mx2

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar shaintréithe reiligiún Gaelach i bhfreagair iontach le rianú cruinn ar dhá dóigh ina raibh tionchar ag an Eaglais Críostaíochta san Eoraip i ndiaidh am Naomh Pádraig e.g.

- Chuir Eaglais Críostaíochta na hÉireann an fhéile Ceilteach (Samhain) san áireamh le féile 'All Saints' agus bhí an cleachtadh mar pháirt don fhéilire liotúirgeach Críostaíochta ar fud na hEorpa etc.
- Bhí manaigh na hÉireann sásta dul i mbun soiscéalaithe agus bhunaigh siad mainistreacha san Eoraip etc.
- Etc.

Códaigh MCx2 san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

ROINN J REILIGIÚN AGUS EOLAÍOCHT

Freagair a) i. agus ii. nó b) i. agus ii.

J a) i.

Déan cur síos ar an tuiscint ar chruthú an domhain/an domhan nádúrtha atá le fail i ngeann amháin de na reiligiúin seo a leanas: ♦ An Búdachas ♦ An Chríostaíocht ♦ An Hiondúchas ♦ An tIoslamachas ♦ An Giúdachas

30M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint a thaispeáint ar chruthú/an domhan nádúrtha i reiligiún i bhfreagair iontach le achoimre chruinn ar an tuiscint chruthú/an domhan nádúrtha i reiligiún amháin liostaithe sa cheist e.g.

- An Búdachas — Tarlaíonn cruthú arís is arís eile fríd ama; níl cruthaitheoir Dé ann; braitheann gach rud ar ghach rud eile; cruthaítear eachtraí reatha ag sean-eachtraí agus is fáth d'eachtraí sa todhchaí é etc.
- An Chríostaíocht — Cruthaigh Dia an domhan agus is cosantóirí tíolacadh Dé iad daoine etc.
- An Hiondúchas — Creideamh go bhfuil an t-am timthriallach agus dá bhrí sin go gcruthófar an domhan arís agus arís eile etc.
- An tIoslamachas — Cruthaigh Dia an domhan as faic; tá gach rud sa chruthú umhal le toil Dé agus rialaíonn sé an chruinne fríd a orduithe síoraí etc.
- An Giúdachas — Ceapfar gur chruthaigh Dia an domhan agus gach rud atá ann, ag tabhairt freagracht speisialta don chinne daonna chun leanstan leis an chruthú agus aire a thabhairt do etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

J a) ii.

Pléigh na cúiseanna ar féachadh ar theoiric éabhlóide Darwin mar theoiric a bhí ag teacht salach ar thuiscint reiligiúnach ar chruthú an domhain/an domhan nádúrtha.

50M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh eolas ar phríomh-mhóimint sa chaidreamh idir eolaíocht agus diagacht i bhfreagair iontach le teoiric éabhlóide Darwin a scrúdú agus conclúidí cruinn a bhaint faoi fáth amháin nó níos mó a cheapadh go bhfuil sé i gcoimhlint le tuiscint reiligiúnach do chruthú an Domhain/an domhan nádúrtha e.g.

- Thosaigh teoiric Darwin an cheist: An gcuireann éabhlóid deireadh le smaoineamh Dé an cruthaitheoir?
Thug seo dúshlán teagasc Críostaí an chruthaithe, gurb é Dia údar na beatha uile etc.
- Thug teoiric Darwin dúshlán do stádas uathúil dhaonna in íomhá Dé; chiallaigh seo nach raibh an chinne daonna infheicthe mar scoite, sárshaothar cruthú Dé, ach an táirge seans agus fórsaí de thaisme etc.
- Etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

nó

J b) i.

Tabhair breac-chuntas ar an gcaoi a mbreathnaítear ar bhunús na cruinne nó ar an mbás agus ar bheith ag fáil bháis ó thaobh na heolaíochta de.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint do léargas na heolaíochta agus reiligiúin i díospóireacht reatha a thaispeáint i bhfreagair iontach le scrúdú cruinn déanta ar an dóigh ina dtéitear i dtreo bunús na cruinne nó bás agus ag fáil bháis ó dearcadh eolaíochta agus reiligiúnach e.g.

- Bunús na cruinne — tá fócas na heolaíochta ar an dóigh ar thosaigh an domhan agus cad is féidir tarlú sa todhchaí mar shampla. Teoiric na hOllphléisce etc.
- Bás agus ag fáil bháis — is é tuairim na heolaíochta ar bhás na briseadh suas aontacht duine; díscailleadh gnéithe áirithe agus scaoilleadh an duine daonna etc.
- Etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

J b) ii.

Déan comparáid idir an chaoi a mbreathnaítear ar bhunús na cruinne nó ar an mbás agus ar bheith ag fáil bháis i dteagasc mór-reiligiúin dhomhanda agus an chaoi a mbreathnaítear orthu ó thaobh na heolaíochta de.

40M

Critéir Mharcála agus pointí tagartha

Beidh tuiscint do léargas na heolaíochta agus reiligiúin i díospóireacht reatha a thaispeáint i bhfreagair iontach le scrúdú cruinn déanta ar cosúlacht agus/nó difríocht sa dóigh ina dtéitear i dtreo bunús na cruinne nó bás agus ag fáil bháis ó dearcadh eolaíochta agus reiligiúnach e.g.

- Bunús na cruinne — Cosúlacht mar shampla. tá an ábhar suime a roinntear ag diagairí agus eolaithe i mbunús bunaithe ar an gá chun tuiscint a bheith againn orainn féin etc. Difríocht mar shampla. téann léargas ar reiligiún i ngleic le buairimh faoi áit daoine laistigh d'chruthú an Domhain mar shampla cruthaíochtas; éiceolaíocht Teillard de Chardin; téann léargas ar eolaíocht i ngleic le buairimh faoin dóigh ar chruthú na cruinne agus cad ar féidir tarlú dó sa todhchaí mar shampla. teoiric na hOllphléisce etc.
- Bás agus ag fáil báis — Cosúlacht mar shampla roinneann an bheirt imní eiticiúla i dtaca le meas a thabhairt ar ghradam an duine; fad a chur le saol duine etc. is éan prionsabal morálta ginearálta na gur chóir do chóir leighis fad a chur leis an tsaol, chan próiseas báis etc. Difríocht mar shampla. Déanann eolaíocht fócas ar thástáil chliniciúil bhás inchinne etc. ach tá fócas ar an saol spioradálta don dhuine i ndiaidh bháis i dteagasc traidisiúin reiligiúnacha etc.

Códaigh MC san imeall ar chlé nuair a léirítear na Critéir Mharcála den chéad uair i bhfreagra an iarrthóra.

SÁRMHAITH	● fianaise shubstaintiúil ar MC ● baint iomlán agus shoiléir	● gan aon mhór-earráid(i) friciúla ● úsáid shármhaith as scil(eanna)	7 - 8	9 - 10	17 - 20	26 - 30	34 - 40	43 - 50
AN-MHAITH	● fianaise an-mhaith ar MC ● baint shoiléir	● fíorbheagán fianaise ar mhór-earráid(i) fíorasacha ● úsáid an-mhaith as scil(eanna)	6	7 - 8	14 - 16	21 - 25	28 - 33	35 - 42
GO MAITH	● fianaise mhaith ar MC ● baint ghinearálta	● beagán fianaise ar mhór-earráid(i) friciúla ● úsáid mhaith as scil(eanna)	5	6	11 - 13	17 - 20	22 - 27	28 - 34
RÉASÚNTA	● fianaise imleor ar MC ● baint theoranta	● cuid mhór-earráid(i) friciúla ● roinnt úsáide as scil(eanna)	4	4 - 5	8 - 10	12 - 16	16 - 21	20 - 27
LAG	● fianaise neamhleor ar MC ● baint bheag	● roinnt mhór-earráid(i) friciúla ● beagán úsáide as scil(eanna)	3	3	5 - 7	8 - 11	10 - 15	13 - 19
AN-LAG	● beagán fianaise ar MC ● baint fhíorbheag	● cuid mhór earráid(i) friciúla móra ● fíorbheagán úsáide as scil(eanna)	2	2	2 - 4	3 - 7	4 - 9	5 - 12
GAN AON GHRÁD	● fíorbheagán fianaise/gan aon fhianaise ar MC ● gan aon bhaint	● earráid(i) friciúil suntasacha ● gan aon úsáid as scil(eanna)	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 2	0 - 3	0 - 4

Marcanna Breise as ucht freagairt trí Ghaeilge

Léiríonn an tábla thíos an méid marcanna breise ba chóir a bhronnadh ar iarrthóirí a ghnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna.

N.B. Ba chóir marcanna de réir an gnáthrata a bhronnadh ar iarrthóirí nach ngnóthaíonn níos mó ná 75% d'iomlán na marcanna don scrúdú. Ba chóir freisin an marc bónais sin a **shlánú síos**.

Tábla 240 @ 10%

Bain úsáid as an tábla seo i gcás na n-ábhar a bhfuil 240 marc san iomlán ag gabháil leo agus inarb é 10% gnáthrata an bhónais.

Bain úsáid as an ngnáthrata i gcás 180 marc agus faoina bhun sin. Os cionn an mharc sin, féach an tábla thíos.

Bunmharc	Marc Bónais
181 - 183	17
184 - 186	16
187 - 190	15
191 - 193	14
194 - 196	13
197 - 200	12
201 - 203	11
204 - 206	10
207 - 210	9

Bunmharc	Marc Bónais
211 - 213	8
214 - 216	7
217 - 220	6
221 - 223	5
224 - 226	4
227 - 230	3
231 - 233	2
234 - 236	1
237 - 240	0

Teidil Fhorordaithe d'obair chúrsa ar Oideachas Reiligiúnach don Ardteistiméireacht 2021 — S99/19

Tugtar rogha de dhá theideal i ngach ceann de Rannáin F agus G thíos. Ba chóir d'iarrthóirí a gcuid obair chúrsa a bhunú ar theideal amháin, tógtha ó Roinn F nó Roinn G.

ROINN F SAINCHEISTEANNA CÓRA AGUS SÍOCHÁNA

F. 1 Anailís a dhéanamh ar na cúiseanna agus ar na héifeachtaí a bhaineann le foiréigean struchtúrtha i gcúinse áirithe, agus ar an gcur chuige a ghlactar i leith an chineáil sin foiréigin i dteagasc ceann amháin de na reiligiúin dhomhanda seo a leanas:

◆ An Búdachas ◆ An Chríostaíocht
◆ An Hiondúchas ◆ An tIoslamachas ◆ An Giúdachas

Taispeánfaidh obair chúrsa den scoth eolas ar reiligiún peirspictíocht ar fhoréigean fríd mhiondealú cruinn a dhéanamh ar an cúiseanna agus éifeachtaí atá éagórach go polaitiúil, dlíthiúil nó sóisialta tá nósanna imeachta/córais i staid agus mar sin breathnaítear ar nósanna imeachta i dteagasc duine den domhan reiligiúin liostaithe sa teideal.

F. 2 Cás-staidéar a dhéanamh ar conas a caitheadh solas ar cheist timpeallachta mar gheall ar shaol agus saothar tráchtair reiligiúin agus timpeallachta amháin.

Taispeánfaidh obair chúrsa den scoth tuiscint ar reiligiún agus an timpeallacht fríd scrúdú agus líníocht conclúidí cruinne faoin dóigh a ndéanann tráchtair áirithe ar reiligiún agus chuir an timpeallacht cúram chun cinn fá choinne an timpeallacht trína saol agus a gcuid oibre.

ROINN G ADHRADH, URNAÍ AGUS DEASGHNÁTH

G. 1 ● Díthreabhacht ● Oilithreacht
● Poustinia ● Cúrsa Spioradálta

Fiosrúchán a dhéanamh ar conas a chuirtear an traidisiún rinnfheithimh in iúl in dhá cheann de na cleachtais thuas agus ar na cúiseanna a bhfuil tóir ar an dá chleachtas sin ag baill de mhór-reiligiún domhanda sa lá atá ann inniu.

Taispeánfaidh obair chúrsa den scoth tuiscint ar traidisiún machnamhach fríd breathnú go mion ar a bhfuil bainteach le dhá cheann de na cleachtais mhachnaimh atá liostaithe i an teideal agus conclúidí cruinn a tharraingt ar cén fáth a bhfuil cleachtaidh áirithe coitianta i measc baill reiligiúin domhanda suntasach inniu. Tabhair faoi deara: Ceadaiigh tagairt intuigthe do dhá chleachtas machnaimh.

G. 2 Taighde a dhéanamh ar an ról a imríonn an machnamh sa chaoi ina ndéanann creidmhigh adhradh in dhá cheann de na reiligiúin dhomhanda seo a leanas: ◆ An Búdachas
◆ An Chríostaíocht ◆ An Hiondúchas ◆ An tIoslamachas
◆ An Giúdachas

Taispeánfaidh obair chúrsa den scoth eolas ar an nádúr na taithí reiligiúnaí fríd breathnú go mion ar an thig le bheith ag smaoineamh go mion ról a imirtar an dóigh a ndéanann deisceabail adhradhlaistigh do dhá reiligiún atá liostaithe sa teideal.

Obair Chúrsa san Oideachas Reiligiúnach Gnáthleibhéal

Aidhmeanna den obair chúrsa d'Oideachas Reiligiúnach na hArdteistiméireachta:

- Deis a thabhairt do dhaltai dul i ngleic go pearsanta le saincheist leasa nó imní.
- Forbairt a dhéanamh ar eolas, tuiscint, scileanna agus dearcaí na ndaltai, dé réir mar atá leagtha amach i gcuipóirí na rannóige atá ainmnithe don obair chúrsa.
- Deis a thabhairt do dhaltai tabhairt faoi thaighde, anailís agus mhachnamh breise ar thopaic roghnaithe.
- Scileanna taighde, anailíse, meastóireachta, smaointeoireachta criticiúla, cumarsáide agus machnaimh a fhorbairt.

Cuireadh obair chúrsa isteach mar ghné den nós imeachta measúnaithe den oideachas reiligiúnach i scrúdú na hArdteistiméireachta mar gheall ar nádúr an ábhair féin. Tá forbairt na scileanna taighde, smaointeoireachta criticiúla, anailíse agus machnaimh ina bpríomhchuspóirí de mhúineadh an oideachais reiligiúnaigh ag an leibhéal sinsearach. Tá obair an chúrsa leagtha amach chun deiseanna a thabhairt do dhaltai tuilleadh forbartha a dhéanamh ar na scileanna seo trí imscrúdú mionsonraithe a dhéanamh ar thopaic roghnaithe. (Treoirlínte um Ardteistiméireacht Oideachais Reiligiúin do Mhúinteoirí - NCCA lch 142)

Ní mór do na hiarthóirí obair chúrsa a chur isteach ar aon teideal amháin. Tá na teidil chéanna ag gabháil leis an nGnáthleibhéal agus leis an nArdleibhéal. Ba chóir Leabhrán Obair Chúrsa an iarrthóra a mharcáil ag an leibhéal ag ar thóg sé/sí an scrúdú. Ní mór don iarrthóir na grafaicí nó na híomhánna ar fad a tharraingt nó a scanadh díreach ar an leabhrán. Níor chóir dóibh, áfach, ábhar a cheangal nó a fheistiú den Leabhrán Obair Chúrsa.

Maidir lena bhfuil á mheas in Obair Chúrsa Ghnáthleibhéil:

Cuid A – Achoimre ar an Iniúchadh ar Theideal Roghnaithe 2021

Tuairisceoir Chuid A:		SÁRMHAITH	GO MAITH	RÉASÚNTA	LAG
Fianaise ar chritéir mharcála do theideal 2021 (eolas; tuiscint; scileanna; dearchtaí mar a bhaineann siad leis an siollabas)		SUNTASACH CRUINN FIANAISE	CRUINN GO MAITH FIANAISE	ROINNT FIANAISE	BEAGÁN/GAN AON FIANAISE
Cód MC		40 > 33	32 > 25	24 > 17	16 > 0
Foinsí eolais ar theideal 2021. 2ú foinse Cód SI		SUNTASACH EOLAS	GO MAITH EOLAS	ROINNT EOLAS	BEAGÁN/GAN AON EOLAS
Eolas ar na céimeanna a tógadh agus ar na scileanna a úsáideadh ar Theideal 2021 (taighde; anailís; measúnú; smaoineoireacht chriticiúil; cumarsáid; machnamh) 2ú céim (scil) Cód SS		SONRACH EOLAS	GINEARÁLTA EOLAS	AN-GHINEARÁLTA EOLAS	BEAGÁN/GAN AON EOLAS
Achoimre ar thorthaí ar theideal 2021 (an cumas chun – eolas a roghnú, agus anailís agus measúnú a dhéanamh air; eolas a shórtáil agus eagar a chur air; tuairimí a chur i léithair go gonta agus go héifeachtach) Cód SF		- AN-FHIÚNTACH PÍOSA OIBRE. ACHOIMRE IOMLÁN AGUS ÁBHARTHA - TACAÍOCHT SHUBSTAINTIÚIL - TACÚ LEIS NA CONCLUÍDÍ - CUID MHÓR GABHÁIL PHEARSANTA LE TEIDEAL 2021	- FIÚNTACH PÍOSA OIBRE. GINEARÁLTA ACHOIMRE - FIANAISE TACAÍOCHTA - MAITH DO NA TUAIRIMÍ A DTAGTAR ORTHU - RANNPHÁIRTIÓCHT PHEARSANTA SOILÉIR LE TEIDEAL 2021	- PÍOSA OIBRE SÁSÚIL ACHOIMRE TEORANTA - FIANAISE TACAÍOCHTA MEASARTHA DO NA TUAIRIMÍ A DTAGTAR ORTHU - GABHÁIL PHEARSANTA MEASARTHA LE TEIDEAL 2021	- FÁNACH/ NEAMHÁBHARTHA PÍOSA OIBRE. LAG/GAN AON ACHOIMRE - CUID/ GAN FIANAISE TACAÍOCHTA DO NA TUAIRIMÍ - EASNAMHACH/ GAN GABHÁIL PHEARSANTA LE TEIDEAL 2021
Pointí socraithe i gCuid A.					
Gabháil phearsanta le Teideal 2021					

Cuid B – Machnamh pearsanta ar an bhfoghlaim, ar na scileanna agus ar na heispéiris a baineadh amach trí obair chúrsa a dhéanamh ar Theideal Roghnaithe 2021

Tuairisceoir Chuid B: Fianaise ar chritéir mharcála do theideal 2021 (eolas; tuiscint; scileanna; dearchtal mar a bhaineann siad leis an síolabhas) Cód MC Úsáid Scileanna ar Theideal 2021 (taighde; anailís; measúnú; smaointeoireacht chriticiúil; cumarsáid; machnamh)					Ceisteanna socraithe i gCuid B				
SÁRMHATH					AN-MHATH				
SUNTASACH FIANAISE CHRUIINN					CRUIINN GO MAITH FIANAISE				
40 > 33					32 > 25				
SUNTASACH ÚSÁID SCILEANNA					SOILÉIR ÚSÁID SCILEANNA				
AN-FHIÚNTACH PÍOSA OIBRE CUR SÍOS SONRACH SUIM PEARSANTA SOILÉIR					FIÚNTACH PÍOSA OIBRE CUR SÍOS GINEARÁLTA ROINNNT SUIM PEARSANTA				
Cén fáth a raibh theideal 2021 ina ábhar spéise?(dlograis/jmni) Cód I					PÍOSA OIBRE BREÁ NACH MBAINEANN LE LEAS PEARSANTA LEORDHÓTHANACH				
Cad iad na peirspictíochtaí difriúla a bhí le déanamh obair chúrsa ar an 2021 roghnaithe teideal? Zú peirspictíocht Cód P					SAINATHIN SHOILÉIR AGUS PEIRSPICTÍOCHTAÍ DIFRIÚLA A CHOTHROMÚ				
Cé na ceisteanna a tháinig chun cinn trí obair chúrsa a dhéanamh ar theideal 2021? Zú ceist Cód Q					SOILÉIR AITHINT DO CHEISTEANNA				
Cén léargais phearsanta a fuair tú tríd obair chúrsa a dhéanamh ar theideal 2021? Zú léargas pearsanta Cód PI					CUR SÍOS GINEARÁLTA LE RANNPHÁIRTÍOCHT PEARSANTA				
Cad é an rud ba luachmhaire den obair chúrsa a dhéanamh ar an teideal? Cód V					CUR SÍOS GINEARÁLTA LE RANNPHÁIRTÍOCHT PEARSANTA				
MEASÚNÚ SUNTASACH LUACH					MEASÚNÚ MAITH LUACH				
ROINNNT MEASÚNÚ LUACH					BEAGÁN/GAN AON FIANAISE				
BEAGÁN/GAN AON AIMSÍ AGUS COTHROMÚ PEIRSPICTÍOCHTAÍ DIFRIÚLA					EASNAMHACH/GAN AON ÚSÁID SCILEANNA				
BEAGÁN/GAN AON AITHINT DO CHEISTEANNA					FÁNACH/AN-FHÁNACH PÍOSA OIBRE BEAGÁN/GAN AON BAINNT SUIME PEARSANTA				
BEAGÁN/GAN AON AITHINT DO CHEISTEANNA					BEAGÁN/GAN AON AON TUAIRISC LE NEAMHLEOR/GAN AON RANNPHÁIRTÍOCHT PEARSANTA				
BEAGÁINÍN/ GAN AON MEASÚNÚ LUACH					EASNAMHACH/GAN AON ÚSÁID SCILEANNA				

